

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafala este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorul foiei, pe afară la c. r. poste cu bani ga'ta prin scrisori franceze, adresate către expeditor. Prețului prenumeratiunii pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 93.

ANULU XXII.

Săbiu în 24 Novembre (6 Decemb.) 1874.

Tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. v. a. Pentru prime. și țieri o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prive. și țieri streine pe unu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Congresulu electoralu.

Siedinti'a de Duminică, 17 Nov. se deschide la 11 ore sub presidiulu Présântiei Sele Episcopului Mironu Romanulu. Dupa autenticarea protocolului vine la ordinea dilei raportulu comisiunii de 9 asupr'a rezolutiunii préinalte.

Comisiunea prin referentulu P. Cosm'a propune dupa o motivare mai lunga o rezolutiune cam de urmatoriu cupriasu :

Congresulu ia spre sciintia partea acea a rezolutiunii préinalte, prin carea se respinge alegerea Présântiei Sele a P. Eppu I. Popasu și se dispune eschiderea acestui'a din combinatiune la a două alegere.

Congresulu regretéza foarte adencu ca alegerea sea n'a dobenditu consimtiulu préinaltu ; câtu pentru dispusatiunea ministeriale cá sa se notifice in regimu diu'a nóuei alegeri din partea congresului, cu provocare la § 151 și 157 propune comisiunea, cá pre calea presidiale sa se aduca la cunoscinti'a inaltului ministeriu, ca notificarea acést'a nu este in competinti'a congresului, ci in a consistoriului metropolitano si ca acést'a a si facutu prescri'sa aretare despre tienera congresului electoralu, in fine substernearea actului de alegere se intielege de sine conformu Statutului organicu.

Asupr'a acestui raportu se incepe o desbatere seriósa, carea dupa ce Stanescu și Dr. Tincu esprimu dorinti'a, ca in ministeriu trebuie sa motiveze respingerea actului de alegere — se termina cu primirea proiectului comisiunii de nóue.

Siedinti'a dela 19 Novembre se deschide sub presidiulu Présânt. S. P. Eppu M. Romanulu la 10 ore.

Dupa autenticarea protocolului din siedinti'a precedenta si unele currentie intre cari se dá concediu dep. I. Groza, se pune la ordinea dilei raportulu comis. verificatórie. Cristea cá presied. alu comisiunii verificatórie din congresulu ordinariu, intréba déca comis. póte referá in congresulu electoralu, la casu candu nu, propune alternativ'a ca actulu alegeri dep. de verificatu Petru Fodoreanu sa se transpuna la comis. verific. a congresului electoralu séu congresulu sa se prefaca in congresulu ordinariu si atunci sa refereze comisiunea congresului ordinariu, carea e gat'a curaportulu seu.

Dupa o scurta desbatere asupr'a acestei cestiuni se propune din partea dlui Dr. A. Mocioni trecerea la ordinea dilei, carea se si primesce.

Ref. comisiunii bugetarie Ioanu Hannéa propune primirea particularelor de caletoria ale deputatiunii tramise cu actulu alegeri la inalt. regimu in suma de 1360 fl. care se si primesce.

La propunerea dep. Stanescu se alege o comisiune de trei pentru compunerea unei adrese de condolentia P. Eppu I. Popasu, in carea se alege propunetoriulu, P. Cosm'a și Dr. Tincu.

Pre diu'a urmatori'a se pune la ordinea dilei actulu nóuei alegeri, care la observarea facuta de presidiu se va tiené in biseric'a din cetate.

Fiindu rezultatulu siedintiei de Mercuri 20 Novembre și de Joi 21 Decembre déjà cunoscutu adaugemu, ca

in siedinti'a de Mercuri Présânti'a Sea P. Eppu Mironu Romanulu anuncia congresului repasirea sea dela presidiu, intrandu de asta data, constrinsu de impregiurári, in combinatiune, si in loculu seu urméza cá comisariu congresuale P. Vicariu eppescu I. Metianu, mai departe ca in diu'a din urma dupa serversirea actului s'a alesu o comisiune de trei pentru compunerea adresei la inalt. regimu si alt'a pentru de a invitá pre nou alesulu Archieppu si Metropolitu in sinulu congresulu.

Dupa sosirea Présântiei Sele intre aclamatiuni de „sa traiesca“ in congresu, comisariulu i face cunoscutu prin o cuventare scurta rezultatulu actului alegeri. La care Présânti'a Sea nou alesulu raspunde urmátorele :

„Maritu Congresu ! Cuprinsu in momentulu acést'a de grigi serióse pentru greutatea sarciniloru, care Maritulu congresu intre impregiurárilu mai noue a aflatu de bine ale pune pre debiliu mei umeri prin alegerea mea de Archiepiscopu si Metropolitu, — nu me simtu capace de a aflá cuvinte, spre a-mi esprime deajunsu multiamit'a mea cordiala pentru acést'a onorifica incredere.“

„Nici me incercu dara a dá prin cuvinte espressionu simtiemintelorulu mele de multiamita pentru acést'a onóre, ci lasu : cá gratitudinea, acést'a adencu simtita datorintia a mea, sa se esprime mai apoi in fapte vii, in fapte, la cari si altcum dupa inim'a mea si in puterea oficiului meu bisericescu me simtu ingagiatu.“

„Fie-mi permisu numai a dechiará asta-data solenulu : ca eu primescu cu tóta rezolutiunea, cu tóta resignatiunea votulu maritulu congresu, si déca alegerea caditu asupr'a-mi va aflá placere la prea inaltulu locu si va fi sanctionata de Majestatea Sea preagratiósulu nostru monarchu : eu pre câtu numai 'mi voru acordá puterile mele fizice si spirituali, nu voi lipsi nici cându de acolo, unde in armonia si contielegere fratiésca avemu sa lucrámu spre binele si fericirea bisericiei nóstre la cladirea maretulu edificiu alu nostru natiunalu-bisericescu, alu cáruia fundamentu e pusu déjà in statutulu nostru organicu.“

„Facundu-mi acést'a respectuósa dechiarare, rogu pre Maritulu Congresu, sa binevoiesca a-mi ipastrá si mai incolo preapretiutele sele afecte.“

Cuventarea acést'a iérasu fu intempinata cu aclamatiune de „sa traiesca“, intre cari Présânti'a Sea si parasesce congresulu.

Dupa siedintia congresulu in corpore merge si felicitá pre nou alesulu Metropolitu.

Vineri in 22 Novembre la 10 ore a fostu siedinti'a ultima a congresului electoralu, carele dupa ce s'a dechiaratu in permanentia pâna la sosirea préinaltei rezolutiuni se proróga. In data se continua siedintiele congresului ordinariu, cari voru durá probabilmente pâna adi séu mâne.

Deputatii transilvaneni din parlamentulu ungaru s'au intrunitu in 29 Novembre n. fâra diferentia de partida — intr'o conferintia spre a se svatui asupr'a intrebárilor, cari interesáda in prim'a linia pre transilvaneni.

Baronulu Kemény deschise conferintia si esprimá speranti'a, ca se

voru poté ajunge mai multe rezultate, déca deputatii transilvaneni voru tiené stensu la olalta. Oratorulu doresce, cá agendele sa se pertracteze dupa mesur'a urgentiei si a tempului cându acele voru veni la discussiune in parlamentu. —

L. Tisza 'si manifestéza bucuri'a asupr'a intrunirei conferintiei si se dechiara, ca amicii sei de principiu suntu gat'a a-si dá parerea loru asupr'a intrebáriloru singuratece.

Contele E. Pechy impartindu agendele in doue grupe pune in cea din táiu pre acele, cari se voru poté decide inca in sesiunea acést'a : arondarea oficiolatoru in legatura cu contributiunea de casa ; abaterile mai mici contr'a politiei, reducerea tribunaleloru, custodiele de siguritate, afacerile de contributiune, organizarea fondului regiu, modulu de introducere a catastrulu contributiunei de pamentu ; in grup'a a două pre acele, cari aru trebui celu pucinu pregatite pre viitoriu. Aceste suntu : baile montane, commasarea si segregatiunea pasiuniloru, afacerile fruntarie, intrebarea solviroi despagubiriloru.

Despre agendele si sirulu, in care au sa urmeze se incinge o desbatere mai lunga, in urma se alege o comisiune de 3, care are sa-si dea parerea asupr'a organizárei desbateriloru urmátorie :

In afacerea regulárei urbariali s'a delegatu o comisiune de 7 ; in afacerile montane o comisiune de 4 ; in afacerile despagubiriloru un'a de 4 si in fine s'a delegatu inca o comisiune pentru darea domesticale a comitatelor.

Diet'a Ungariel.

Budapest'a 24 Novembre n. 1874.

In siedinti'a de adi a casei reprezentatoru anuncie presiedintele, ca s'a substernutu din partea tribunalului dela Keresturu rogarea : sa i se conceda acestui'a a introduce cercetare criminale contr'a deputatulu Nicolau Bartha.

Acést'a petitiune se predá comisiunii de inmunitate.

Ad. Lazaru indrépta cátra ministrulu de justitia o interpelatiune, de scie acést'a ca in Transilvani'a procedur'a criminale, cu deosebire arestulu de investigatiune, se exerciéza intr'unu modu arbitrariu, asiá incátu adese-ori individi nevinovati siedu in arestu ani intregi. Este ministrulu aplecatu a delaturá acestu reu regulându afacerea acést'a ?

In conformitate cu rezolutiunea de ieri vinu la discussiune petitiunile ; referinte e Ant. Molnar. Mai întâiu se desbate petitiunea comunelor evangelicé ungresci din districtulu Brasiovului, cari ceru unu senioratu magariu deosebitu si incorporarea loru la o superintendentura ev. ungeréna. Propunerea comisiunii petitiunarie se cetesce, ea merge intr'acolo sa se predea ministrulu de culte cu o indrumare deosebita.

Ministrulu de culte Trefort : On. Casa ! Relativu la acést'a petitiune 'mi dau onórea a dechiará ca ea s'a substernutu nu numai casei representative, ci si mie si eu neastepându opinarea comisiunii petitiunarie amu dispusu si delegatu in fati'a locului numai decátu unu oficialu de rangu

mai inaltu spre a esamina punctele enumerate in suplica.

Dupa ce din cercetarea introdusa a resultatu, ca cea mai mare parte din acele puncte a gravaminelului suntu intemeiate, eu amu de cugetu a face dispusatiuni ulterioari ; de ore ce inse natur'a autonomiei bisericiei protestante aduce cu sine, cá inainte de a se aduce o dispusatiune administrativa in atari lucruri bisericesci sa se asculte corporatiunea bisericésca respectiva, eu amu provocatu consistoriulu bisericescu a se enuncii in privinti'a acestui gravamenu. Indata ce opinarea acestui'a va sosi, eu mi voiu tiené de datorinti'a mea, a face dispusatiuni in privinti'a acést'a observându-se deoparte legile tierei, de alta parte raporturile nóstre bisericesci si politice, — si a raportá la tempulu seu camerei.

Petitiunile cele numeróse contr'a urcárei contributiuniloru se transpunu la comisiunea contributiunale ; petitiunile ce primescu sistarea institutiunii de inspectori scolari se predau comisiunii de invetiamentu.

Se cetesce apoi scrutiniulu alegeri comisiunii administrative si cu aceste ordinea dilei de astadi este incheiata.

Cuventarea

deputatulu Mihaile Besianu, in caus'a censului transilvanianu, tienuta in Camer'a Ungariel la 23. Noembre 1874.

Onor. Camera ! Redicu cuventulu fara de a avé sperantia de resultatu favorabilu ; pentrucá dupa cele ce s'au intemplatu in camer'a boeriloru si dupa cele ce s'au vorbitu astadi in acést'a camera, sciu prea bine, ce sórte va sa aiba cestiunea censului transilvanianu. Si déca totusi 'mi ieu libertatea de a cere cuventu : acést'a o facu numai pentru cá se dau espressionu temeriloru mele ce le-a sternitu in mine proiectulu boeriloru.

Marturisescu sinceru, onor. camera, ca pentru desvoltarea vietiei nóstre constitutiunale si pentru odihnirea marei maioritati a locuitoriloru din Transilvani'a multu asiú fi doritu ba affu ca ar' fi fostu nu numai oportunu ci chiaru o lipsa neincungurata, cá positiunea ce camera deputatiloru luase deja de doua-ori in acést'a cestiune sa se sustiena si astadi. Proiectulu camerei deputatiloru negresitu aru fi avutu acelu resultatu favorabilu ca si acei transilvaneni, cari facu maioritatea locuitoriloru de acolo, cu multu mai tare s'ar' alipi de constitutiunea patriei nóstre, decátu s'au alipitu — dorere — pâna acuma ; aru fi avutu acelu resultatu de mare pretiu, ca nici unu sufletu de omu nu s'aru fi aflatu in Transilvani'a, care s'aru privi de strainu, ori de fiu vitregu alu patriei.

Me temu, onor. camer'a, — decu Ddieu sa fie altcum ! — ca déca se va primi propunerea boeriloru : legaturele uniunei, pentru cari atátu sange se versase la anulu 1848, de si nu se voru desface de totu, (câci in asta privintia avemu garantia constitutiunala), dar' cutezu a afirmá, ca multu voru slabí ; me temu, ca si acei bravi patrioti, cari in sperantia unui viitoriu mai fericé, pana acuma, neobositu au lucratu pe terenulu constitutiunалу pentru intarirea uniunei Transilvaniei cu Ungari'a, 'si voru perde curagiulu

si voru incetá de a lucrá si mai departe. Nu e de lipsa sa dovedescu mai de aprópe ce perdere immensa este acést'a pentru tener'a nóstra viétia constitutionala, sum inse convinsu, ca perderea este cu multu mai mare si mai sentitória pentru ins'a-si caus'a libertátii, deórece eu din partea mea cestiunea presinte nu o privescu de cestiune a nationalitátiloru, ci de a liberalismului. Cei ce si pana acum au lucratu in directiune liberala, — vedu pré bine dimpreuna cu mine: ce directiune daunósa si periculósa in-augurámu, si cu dorere trebuie sa esperieze, ca in patri'a nóstra constitutionala detorintieloru egale nu corespundu si drepturile egale. Si in adevveru, déca noi chiaru atuncea candu § 1. art. de lege XLIII. din an. 1868. dice apriatu ca „egalitatea de dreptu civicu si politicu se garantéza de nou pentru toti locuitorii Ungariei si Transilvaniei unite,“ astadi voimu a restringe dreptulu electoralu pentru Transilvani'a, — de siguru ne abatemu de pe terenulu liberalismului. Si acésta sa o precumpene bine mai vertosu acei'a, caror'a li zace la inima viitorulu Ungariei si desvoltarea constitutiunei nóstre in directiune liberala.

Si eu vinu a intrebá onor. camera, in acui interesu ni se recomanda astadi propunerea boeriloru? dóra in interesulu marei maioritáti din Transilvani'a? nici de cum; caci este deja unu secretu publicu, ca intregu acestu testu s'a proiectatu numai in interesulu unoru ómeni, cari pré bine se potu numi feudalisti (*contradictiuni*), cu alte cuvinte ast'a va sa dica atáta: ca privilegiile si prerogativele, ce le-au stersu legile din anulu 1848., astadi au sa se restituie in alta forma si sub alta mantéua. Bine este acést'a? Barbatii liberali din tóta Ungari'a la acésta intrebare nu potu avé altu răspunsu, decâtu ca: nu este bine.

Se dice, onor. camera, au disu-o multi adese-ori ca „in Transilvani'a suntu tendintie separatistice,“ si ca „estinderea drepturilor politice si asupr'a Transilvaneniloru aru fi unu periclu pentru patri'a nóstra;“ in urma: ca „astadi nu e vorb'a sa aducemu

nóua lege electorale, ci numai sa modificámu resp. sa esplicámu legea electorala din 1848.“

Dreptu ca, judecandu din titlulu acestui proiectu de lege, asiá se vede in adevveru de presinte se tractéza numai de modificarea lezei electorale din 1848., inse tare se insiéla celu ce crede, ca proiectulu presinte nu contine alt'a decâtu numai modificare ori esplicare. Nu numai modificare ori esplicare contine acestu proiectu de lege, ci si alt'a, anume: in unele puncte dreptulu electoralu de mai nainte se restringe, ér' in altele se estinde. Vreti se dovedescu acést'a? Motivulu deci, ca de presinte nu se creéza lege nóua si nu se strafoma cea vechia — nu se póte acceptá de felu.

Tendintie separatistice!

Da aceste sciú bine si eu ca existu cáci faim'a unoru tendintie separatistice a ajunsu chiaru in septamánele trecute prin tóte pártile tieriei. (intrerumpere: *acele suntu astu-felu de tendintie!*) Da suntu tendintiele seperatistice ale partidei magiare specialu transilvane! Cine nu vede aci tendintie separatistice? Existu si altufelu de tendintie separatistice; dar' cutezu a afirmá onor. casa, ca conducatorii acestei si acelei partide nu suntu amici nici a uniunei, nici a vietiei nóstre constitutionale. Si pre unii si pre altii are sa-i judece tribunalulu in intielesulu legiloru nóstre déca suntu culpabili, dar' eu din partea mea credu ca este unu ce fórté gresitu, déca pentru faptele punibile ale unei partide aristocratice ori a cutarui cetatiénu cu tendintie inimice se va pedepsi maioritatea cea mare a Tansilvaneniloru.

In urma se dice, ca este periculosu a se estinde dreptulu constitutiunalu!

In acésta privintia observu numai atát'a, ca ori suntu Transilvanenii harnici a se folosi de dreptulu constitutiunalu in interesulu loru propriu si in alu tieriei ori nu suntu. Daca suntu harnici: atunci binevoiti a dispune, ca cuventulu depusu in § 1. alu art. de lege, XLIII. din anulu 1868. sa se prefaca in trupu; éra déca nu

suntu harnici: atunci sa mi fi iertatu a dice atát'a: ca locuitorii Transilvaniei nu suntu demni nici de atát'a dreptu constitutiunalu, câtu se cuprinde in proiectulu camerei boieresci. In acést'a cestiune, dupa parerea mea, tertium non datur.

Mai am inca sa insemnu in urma atát'a: ca proiectulu boeriloru va intemeá fatia de constitutiunea patriei nóstre o mare neincredere si instrainare intre locuitorii Transilvaniei. Respunda istoriei pentru urmári cu consciint'a loru sufletésca acei'a, cari cestiunea censului transilvanénu au transpusu-o pe acestu terenu dubiu. Intre astfelu de impregiurári on-camera, pre mine numai un'a impregiurare me mangaie adeca: ca cestiunea censului transilvanénu chiaru si in caderea sea va fi petrecuta de simpati'a tuturoru barbatiloru liberali din Ungari'a; me mangaie: ca nu peste multu va sosi timpulu, candu in imperiulu Stului Stefanu in privint'a dreptulu civicu si politicu nu se va mai face deosebire intre cetatiénu si cetatiénu, intre confesiune si confesiune. Dee ceriulu sa nu fie prea tardiu!

Eu din partea mea nu primescu propunerea camerei boieresci resp. a comisiunei centrale. (Strigari: *Savotámu!*)

Actionarii cáiloru ferate române in pericolu!

II.

Patru copii se consultara spre a gasi unu jocu si se unira in sfersitu a se jucá d'a antreprenoru de cai ferate, consiliu de supraveghiare de banchieriu. Trei copii 'si impartira aceste roluri intre ei; alu patruea copilu intrebá plangendu: dara mie ce rolu 'mi dati? — Tu, disera cei-lalti cu dispretiu, esci, déca vrei sa scii, prea prostu, cá sa iei parte la joculu nostru — dara stai! ne trebuie si unu prostu, poti dara sa fii actionariu!

Acésta anecdota ne vine in minte fára voie, ori-cándu ne gandimu la starea actuale, si nici de cum de invidiatu, a actionariloru cáiloru ferate române.

Cándu actionarii cáiloru ferate

române, dupa terminarea cestiunei Stroussberg, 'si incredintiara interesele loru consiliului de supraveghiare alesu in Berlinu, ei se credeau in dreptu, a asteptá, ca barbati, cari se bucurau in lumea financiara de o reputatiune asiá de favorabila, 'si voru pune tóte silintiele si puterile loru spre a justificá increderea pusa in ei. Astadi cându putemu judecá tóta activitatea consiliului de supraveghiare, putemu dice fára sfiála conformu adevverului, ca administratiunea loru a fostu mai multu decâtu usióra, déca putemu numi asiá faptulu cându cine-va este fórté generos cu banii straini ce i s'a incredintiatu.

Sa probámu ceea ce amu sustienutu mai susu.

Pasulu celu mai imprudinte ce'lu putea face consiliulu de supraveghiare, a fostu din capulu locului, ca a predata constructiunea liniei celei noi precum si exploatarea tuturoru linielor, la calea ferata a statului austriacu (Staatsbahn). Acést'a, ale cárei'a tempuri bune au trecut in urm'a concurentiei númeroase ce i s'a produsu in Austro-Ungari'a, a cautatu demultu o ocaziune favorabile spre a-si intinde câmpulu operatiuniloru cátra orientu — cum se póte vedé si din aspiratiunile ei de multi ani in Serbi'a — unde, neavendu multi concurenti, sa póta fi óre-cum stapana autocrata si sa-i póta atrage o mare parte a transporturilor orientale prin tarife corespunditórié, pentru liniile române, cari transporturi suntu indoitu productive si castigatórie déca se potu transmite pre liniile sele austro-magiare. Celu ce pune vre-o indoiéla in acésta asertiune, pre acei'a 'lu referimu la o clausa din conventiunea preliminará de curendu intre Staatsbahn si consiliulu de supraveghiare din Berlinu, care suna astfelu:

„Resiedint'a consiliului de exploatare va fi in Vien'a si i se va incredintiá lui directiunea suprema a cáiei ferate. Acestu comitetu in unire cu guvernulu románu, va fixá tarifele si bugetulu, si va exercitá control'a.“

Pentru cuvintele susu mentionate Staatsbahn austriacu nu s'a impotri-

FGISIÓRA.

Biografi'a lui Georgiu Brancovicu, Conte si Despotulu, si despre maritele fapte ale lui.

(Fratele Metropolitulu Sav'a Brancovicu, si Istoricultu Serbiloru.)

(Urmare.)

In punctulu I-lea arata elu, cumca cu svatulu seu a abatutu pre marele Veziru dela dirimarea cetátiloru imperatesci, ce acei'a si-a fostu propusu a face si a intocmitu pace între ambele stapaniri. In punctulu alu 2-lea, cumca a descoperitu Resiedintelui imperatescu de Kindsberg in Constantinopole secretele si reutatósele consilii ale unoru magnati din Ungari'a. Ér' in punctulu alu 3-lea insémma ca de timpuriu a facutu descoperire Majestátii imperatesci despre planurile cele viclene ale capeteniloru Transilvaniei, carii cadindu dela credint'a cátra Majestatea Sea au voitu sa prédé Ardealulu turciloru. Mai adauge in punctulu alu 4-lea si acea cumca pregatirea turciloru spre cuprinderea capitalei cetáti Vien'a la anulu 1683 mai nainte a inscintiat'o cesariulu prin Conte Csáki si pre multi robiti din Ungari'a rescumperandu-i cu banii sei ii a demisu. In punctulu alu 6-lea descrie, cumca in corecta traducere a împartasitu preagratiósele proclamatiuni provocatórie ale Majestátii Sele Marelui Leopoldu tuturoru popóreloru crestine din Orientu, celu grecescu, serbescu, bulgarescu si romanescu in-demandule, cá sa nu se infrice a se prédá sub scutulu preagratiosu alu casei imperatesci. Pre care dupa acea le a si pregatitu cu svaturile sele si

pre totu poporulu l'a desceptatu spre credint'a si servitiulu Imperatului si a adunatu multe osti, acceptandu gat'a demandatiunea Cesarului cá sa atace pre turci. Suntu si alte mai multe fapte ale lui care elu acolo le enumera prin puncte, dar' si aceste ni suntu de ajunsu a cunosce insufletirea lui spre eliberarea crestinatátii si scaparea din jugulu turcescu.

§. 14. Intalnindu-se Georgiu dupa reintornarea sea din Constantinopole cu fratele seu Metropolitulu Sav'a si odihnindu-se câtu-va tempu s'aa contielesu între sine, a cere dela principele stapanitoriu concediu de a merge in tier'a rusésca, un'a pentru a castigá milostenia, alt'a pentru de a vedé acea tiéra binecinstitória — dreptredinciósa. — In acést'a inse multu au fostu impedecati prin domni Ardélului cáci aveau mare trebuintia de densulu cá de unu omu expertu in afaceri mari si periculóse (deórece numai prin multele lui silintie s'a fostu asediatu pacea si liniscea in Transilvani'a dupa cum insasi marturisesce) totusi dobandindu invoire au ajunsu prin Poloni'a la Smolenscu, si de aci pre Dniuru la Moscov'a, unde dela binecinstitoriulu Imperatu Alessiu Mihailovicu cu numele acest'a I-lea cu onóre s'au primitu in curtea cutáru Metropolitu din Moscov'a, si s'a incredintiatu implinirea trebiloru loru lui Artemonu Sergieviciu, unui boieriu fórté onestu. Léra in cáta onóre a avutu Imperatulu Alessiu pre Georgiu si pre fratele seu Sav'a, din acea se póte vedé (suntu cuvintele lui proprii) cáci cându s'au adunatu patriarchii: alu Alessandriei, alu Antiochiei si alu Moscoviei pentru unele trebi in an. 1668 in diu'a sán-

tiloru Apostoli Petru si Paulu celebrandu-se Ddieescu servitiu in present'a Imperatului (toti trei Patriarhii cu cei-lalti Archiepiscopi Metropolitu si Episcopi, in alu cáror'a numeru si Metropolitulu Sav'a la sánt'a celebrare au asistatu). Imperatulu intrandu in costumulu imperatescu in biserica si dupa datina privindu preste poporu si vedindu pre Georgiu standu între poporu, fára de greutate l'a cunoscutu fiindu in vestminte straine, si tramitiendu la elu pre principele Bogdanu, întâiulu consiliariu si postelniculu lui, care apropiandu-se de elu i-a spusu salutarea imperatésca si a disu: Inalt'a sea imperatésca doresce a te intrebá cum te afli cu sanatarea, si i-a aretatu scaunu între boierii imperatesci, iéra densulu cu unilintia multiamindu a intratu in scaunu, aflandu-se lângu elu Artemonu Serghieviciu, si asiá s'a finitu servitiulu ddieescu. Nu indelungu dupa aceea au petrecutu densii acolo, ci s'au reintosu iérasu in Transilvani'a, de-si multu s'a incercatu Imperatulu celu putien pre Georgiu a-lu retiené la sine. Inse pentru fric'a si pentru suspiciunea tradárei, nici decum n'a cutediatu fratele seu Sav'a a-lu lasá acolo, dreptu aceea s'au si demisu ambii a se reintorná in pártile sele, ce s'a si intemplatu in acela'si anu 1668.

Capulu VIII.

§ 1.

Intru aceste a petrecutu Georgiu dupa reintornarea sea din Russi'a cu fratele seu Sav'a viétia sea mai bine de diece ani in multa strimtorare decâtu Calvinu, carii erau fórté puternici pe timpurile acele, despre ce s'a amintitu

mai susu in biografi'a Archiepiscopului Sav'a. In fine a fostu constrinsu Georgiu a se dá in laturi de invidia si a fugitu in Romani'a transalpina la principele Sierbanu Cantacuzino rudeni'a sea, precum acolo in biografi'a lui Sav'a § 18 s'a insemnatu.

§ 2. Dupa esirea sea din Transilvani'a aflanduse Georgiu in anulu 1681 la Sierbanu, a intielesu Ladislau Csáky (a fostu acest'a maghiaru de rel. rom. cath. conte din familia vechia, antáiulu boieriu ardelenescu, omu istetiu si bine priceputu) dela solulu Romaniei transalpine Constantinu Brancoveanu (acést'a a fostu inruditu cu Georgiu, cáci dupa sânge ambii se trageau precum dela Cantacuzeni, asia si dela Basarabi) cumca Georgiu se aflá in Romani'a transalpina sciindu si despre facut'a propunere si contielegere a soliloru imperatesci cu Georgiu Brancovicu si cu patriarchulu Massimu, s'a sculatu si a mersu la celu de atunci resiedinte imperatescu Conte Kaprara si cu deamenuntulu i-a descoperitu tóte despre Georgiu si despre ungerea lui intru Despotu Avendu despre acést'a si insusi solulu scire s'a consvatuitu cu Csáky cum ar' poté avé convorbire cu Georgiu Brancovicu, disulu Despotu alu Sloveno-Sirbiloru, si prin midilocirea lui sa faca impreunata contielegere cu Sierbanu, principele Romaniei transalpine si cu tóte popórele de ambele limbe in comunulu folosu a tóta crestinatatea.

§ 3. Tóta implinirea lucrării aceleia luandu-o pre sine contele Csáky. cu multa primejdie a tramisu prin servitoriulu seu Andreiu Toth epistola lui Georgiu Brancovicu, rogându-lu, sa-i midilocésca la Sierbanu libera ve-

vită multă, cându i se făcū propunerea a primii din „afacerile Romani'a", și după putiene negociări ea se declară gata, a jucă rolulu de liberatori în nevoia și a veni în ajutoriulu sermanilor actionari. În ce modu ea a facutu acést'a, se va arată mai josu. Voimū numai a constatá mai întâiu ca, din punctulu de vedere economicu, nu i se pôte reprosiá ei nimic'a pentru tóta procederea ei de până acum, căci cine are ocaziune a obținé unu profitu bunu pre cale legala și refusa acést'a ocaziune din motive morale, este — celu putienu după practic'a moderna — unu neghiobu! Cine inse, în casulu de fatia, a fostu neghiobu — acést'a nu trebuie sa o mai discutâmu!

Îndata ce Staatsbahn se instalase în București, ea începū a desvoltá unu aparatū, pare ca aru fi fostu vorb'a de a cladí o cale ferata Pacifica. Directorulu generalu avea (și are încă) unu salariu, care este de cinci ori mai mare decâtu acel'a alu unui directoru generalu în Germani'a, pre lângă elu funcționau (și funcționé dia încă) mai multu directori centrali platiti în modu stralucitu, și o armata de impiecati. După câte scimū chiaru guvernulu nostru gasí, ca acestu bugetu este esorbitantu și elu ocaziuná o scadere órecare, parte prin reducerea lefilorū subalterni, parte prin concedierea acestor'a; capii servitiului remasera inse cá mai înainte în posesiunea sinesureloru lorū celoru grase. După unu scurtu tempu, constructiunea liniei Chitil'a-Pitesci, care se scie ca fusese data întreprindiatoriului Ulain, se luà delà elu și fu executata în regia. Nu vomu discutá aci, déca acést'a mesura a fostu într'adeveru necesaria, trebuie inse sa accentuâmu aci cu totudeadinsulu, ca la constructiunea liniei mentionate s'a procedatu cu o risipa curatu esorbitanta, o risipa care merse asiá de departe, încátu se platea la muncitorii ordinari cari se multiamesce cu o plata dilnica de 3—4 franci, până la 10 franci pe di.

Acestu faptu ni se comunica de întreprindietorii demni de tóta credinț'a, și se pôte conchide de aci ce „spese extraordinarie" trebuie sa se

nire la densulu. În care epistola cu grósnicu juramentu se deobliga Csáky cu promisiune, cumca viét'a și mórtea sea, norocirea și nenorocirea va avé o comuna cu densulu și nici la o intemplantu nu se va retrage densulu. Cumca contrariiloru lui va fi vrasmasiu neimpacabilu chiama de marturie pre sufletu pre Ddieu și mântuint'a sufletului seu o pune legatura pre lângă propri'a sea subscriere și indatinatulu sigilu. În Constantinopole 15 Sept. 1681. (De va avé cine-va voie juramentulu acest'a alu cetí pre limb'a magiara, căci în aceea este scrisu, lu va aflá în istori'a lui Brancoviciu în Cartea a 5-a pag. 1643). Primindu Georgiu epistol'a lui Csáky și întielegendu propusulu lui, dara mai vertosu privindu la cererea lui Kaprara, aducendu și pre lângă acea aminte de vechile tocmele cu residentii imperatesci, cari au fostu mai nainte, a impartasitu epistol'a acea cu principele Sierbanu și după ce s'au svatuitu s'a demandatu lui Cantacuzino Brancovénu sa tramita pre Csáky, cu ce modu va scí elu, la densi. Acel'a aflându ocaziune binevenita a tramisū pre Csáky cu curirulu domnescu la principele seu, care ajungendu acolo a fostu primitu cu frumósa onóre și propunerile lui s'au puatu în considerare. Și asiá asceptau punerea în lucrare a faptei și a svatului, ca cum se va impliní.

§. 4. Turburările domestice din Ungari'a (numirea Ungari'a devine delà cuventulu slovenescu Ugoria, ce va sa dica: Munteni'a) începute sub conducerea lui Tököli s'au preinschimbatu în grozavu resbelu. Căci Tököli acel'a facundu legatura cu Imperatul tur-

fi facutu de acei, cari au participatu imediatu la lucrările de constructiune!

Déca consiliulu de supraveghiare din Berlinu aru fi voitu sa interpuna veto alu seu contr'a acestorū chieltu-eli esagerate, Staatsbahn i-arū fi respunsu:

„Ori ne incuviintiati sumele cerute de noi, ori nu putemu terminá constructiunea la terminulu fipsatu și societatea actionariloru va suferí penalitățile prevediute pentru asemenea casu, adeca va perde totu aceea ce are de perdutu.“

Ací aru fi fostu momentulu cându consiliulu de supraveghiare aru fi trebuitu sa-si reprosiá pripierea ei și sa ia mesari, cá sa administredie în viitoriu averea actionariloru în modu mai conscientiosu, adeca mai cu economia, și a scapá în același tempu de cursele viitorie întinse de Staatsbahn austriacu. Este indestulu de doveditu ca consiliulu de supraveghiare nu a facutu acést'a și nu ne rămâne nimic'a altu de facutu, decâtu a considerá pre barbatii cari compunū acestu consiliu întielectu, séu cá fórte naivi, séu cá.

Cladirea liniei Pitesci-Verciorov'a erá sa începá și Staatsbahn austriacu, care voiá sa tréca și ea odata cá amica a economiei, decise a nu esecutá acést'a cladire în regia, cá fiindu prea scumpa, ci a o concedá prin licitatiune. Acést'a procedere pare fórte corecta la prim'a vedere. Dara óre este asiá și în faptu? — Actionarulu sa judece singuru: Staatsbanulu austriacu are o clausa în conventiunea ei cu societatea actionariloru, care otaresce ca la concedári de antreprise, ofertele mai mari trebuiescu preferate celoru mai mici, déca cei ce facu oferte mai mici nu dau garantie suficiente. Se întielege ca și în casulu de fatia cei cari oferu pretiuri mai mici și mai avantajóse nu au datu garantie suficiente, și deci acei antreprenorii cari cereau pretiuri mai mari dandu „garantie mai mari" capetara constructiunea liniei prin licitatiune!

Inutilu a spune cum s'a mesuratu „marimea garantiei!"

Parol'a acum erá: bani, bani, bani! Căci capitalulu de constructiune se

cescu sub unele conditiuni l'a chematu intru ajutoriu asupr'a Cesarului. Sultanulu Mehemetu, Imperatul turcescu, a ajunsu cu multa putere la Belgradulu serbescu în anul 1683 și de acolo a tramisū pre marele veziru Kara Mustafa Pasiu cu vreo câteva sute mii a armatei, ca sa cuprinda Vien'a. Védiendu Csáky, cá patria sea se afla în cea mai din urma ticalosia s'a turburatu în sufletu, și cu atáta mai virtosu s'a rugatu prin midilocirea lui Brancoviciu de Sierbanu, sa-i concéda pentru comunulu folosu a face calatoria la Cesarulu Romanu, și dimitienduse a calatoritu prin Moldovi'a, Poloni'a și Silesi'a, și ajungandu la curtea imperetéseca a facutu cunoscuté tóte svaturile facute între Kaprara și Sierbanu pentru aperiarea și folosulu întregului neamu crestinescu, și tóta pregatirea turcesca asupr'a capitalei cetáti a Cesarului. Imbarbatanduse prin insciintiarea acést'a Lepoldu Cesarulu a adunatu osti din totu Imperiulu romanu, în cátu a potutu mai curundu, și a chematu intru ajutoriu și pre regele Poloniei Ioanu Sobietzki și cu norocire prin ajutoriulu lui Ddieu imprasciindu tóta puterea turcesca a profugat'o și au eliberatu cetatea de amenintietoriulu periclu.

§. 5. Finindu-se preamarit'a acea invingere voiau crestini a intinde armele mai departe de a eliberá tierile crestine de plangerosulu jugu turcescu, din caus'a acést'a precum lui Sierbanu Cantacuzino, asiá și lui Georgiu Brancoviciu Despotulu s'au tramisū diploma de provocare cu daruri imperatesci prin mân'a mai susu numitului conte Csáky. Și pentru mai luminat'a

topise fórte rapede și plasarea deplina a tuturorú prioritátiloru se arată imposibila. În locu inse cá, în vederea obiectului asiá importantu, sa convóce o adunare generale extraordinaria și sa culéga parerea cctionariloru în privinti'a modului de procurare a baniloru, consiliulu de supraveghiare gasí de cuviintia a acceptá avansurile facute, cu bunavointia și afectuositate, de cátra dlu Bleichröder, societatea de escomptu și Staatsbahn austriacu, fâre a se ocupá cătusi de putienu cu consecintiele fatale ce trebuiá sa produca pentru actionari conditiunile cu cari se acordara acele avansuri.

Aceste conditiuni suntū: cá nu numai sa se amanetedie numitului consortiu de avansuri tóte veniturile din garant'i'a statului și din recetele esplotatârei, dara sa se afectedie și tóte veniturile fâre esceptiune pentru plat'a avansuriloru până la deplin'a lorū stingere.

Prin acést'a conditiune draconica, distribuirea vre-unei dividende se face naturalmente imposibila pentru unu siru întregu de ani.

Cine se mai pôte mirá, după cele espuse mai susu, ca actiunile suntū într'o cadere continua?

„Cur. d. Buc.“

Branu in 16 Novembre 1874.

Cum s'aru putea nasce o emulatiune agera între invetiatori pre câmpulu pedagogiei?

Toti de tóte părțile, pre tóte terenene s'au desceptatu mai multu séu mai pucinu, toti dau semne de viatia, toti cauta a propasi cu pasi rapedi, fie-care în sfer'a sea de activitate, numai dara chiaru numai noi invetiatorii poporului dormimū inca somnu adencu; numai noi nu ne-amū desceptatu, numai noi nu dâmu nici macaru celu mai micu semnu de viatia, în sfer'a nóstra de activitate pre terenulu celu mai maretu și mai nobilu alu pedagogiei. Pre cátu este terenulu pedagogiei de vastu pre atát'a este și de sterilu, din cauza ca nimenea nu se intereséza de elu. Cu unu atare indiferentismu nu-lu potu deduce și reduce, de cátu la un'a din doue cause,

incredere a soliei acelei'a, s'a datu lui Csaky în societate presbiterulu burgonesu Antidiu Duno. Cari venindu la Sierbanu i-au facutu cunoscuté felurite insciintiári și lucrári întreprinse în alte părți spre ajutoriulu Cesarului. Tramisii acei'a în lung'a aceea convorbire s'au silitu a resculá pre toti crestini orientali în contr'a comunului vrajmasiu alu numelui lui Christosu, dara mai vertosu pre serbi și pre români, căror'a mai de multe ori s'a apromisu în numele Cesarului nu numai vechi'a lorū libertate și stapanire, ci în patri'a lorū și datinele și legea lorū precum cea cetatienéseca asiá și cea bisericéseca. Inca mai avemu, au disu tramisii, a vi propune un'a cerere în numele Cesarului, ca déca este cu potintia, Georgiu Despotulu sa mérga în tier'a ruséseca la stapanitorii de acolo Ioanu și Petru Alexieviciu și sa-i îndemne a apucá armele în contr'a vrajmasiului comunu. În asemenea chipu, ca în numele principelui Sierbanu sa se tramita soli la Cesarulu Romanu. Inse propunerea aceea s'a vediatu a fi fórte grea, la carea au primitu asiá respunsu: cumca, acést'a nu se pôte impliní pentru fric'a turciloru, de órece în întreprinderea acést'a jace mare periculu, căci Georgiu Brancoviciu este cunoscutu în tóte părțile din pregiuru, și caletori'a nu pôte remané ascunsa; ci altu cine-va sa fia tramisū în loculu lui la Moscova, iéra la Cesarulu Romanu fâre intardiare, cându prin tier'a Transilvaniei se va deschide calea, ce va tramite solia.

§. 6. Fiindu aceste asiá pregatite, prin svatulu celui prea înaltu s'a binecuventatu armele lui Leopoldu și din

adeca: ori ca noi invetiatorii preste totu suntemu prea slabi și ne demni de chemarea nóstra, ne pricepetorii de afacerile nóstre și ne rusinâmu a esi în publicu cu parerile nóstre spre a ne consolidá în corporatiuni mai mari; ori ca din caus'a saraciei și a ne ajunsuriloru preste mesura, suntemu desperati cu totulu vedíendu ca nimenea nu-si mai aduce aminte de noi. Fia ori si ce cauza va fi, destulu ca e lucru fórte tristu, căci invetiamentagnéza. Nu amū inse la ce mai lungí cuventulu, astadi nici cuvintele celui mai mare oratoru nu ne folosescu: ci numai singuru faptele și ajutoriulu realu Dara sa trecu pucinu mai departe: Noi avemu „Asociatiunea Transilvaniei" care are maretulu scopu de a latí literatur'a și cultur'a poporului românū, acést'a este intru adeveru unu scopu maretu.

Dara óre scopulu nostru a invetiatoriloru poporului care este? — Intru adeveru totu unulu și acelasi.

Dara sa lasâmu sa vorbésca alti barbati în privinti'a acést'a și sa faca asemenare! iéta dara:

„Oper'a cea mai folositoria, cea mai sânta, cea mai crestinesca, cea mai patriotica ce-si pôte propune cine-va astadi este:

„Instructiunea și educatiunea poporului" „iéta cea mai mare binefacere! iéta triumfulu civilizatiunei!"

„Si iérasí: „Nimicu nu e mai puternicu în lume de cátu o credintia ne stramutata, o convictiune intima, o sperantia mântuitória; și în inimile june si generóse . . . nu pôte decide credintia mai înalta, convictiune mai profunda, sperantia mai mântuitória de cátu aceea ce o pôte inspirá cea mai sacra și patriotica idea: Instructiunea și educatiunea natiunei nóstre românesci, și iérasí mai departe.“

„Un'a buna educatiune este cea mai mare binefacere ce unu copilu pôte primí; ea pôte mai bine de cátu ori-ce sa asigure fericirea sea și sa-lu puna mai pre susu de capriciele arei și ale positiunei sociale.“ C. Esarcu. (a se vedea „fóia societátiei pentru invetiatur'a popor. rom. nru 1 pag. 12 19, 29 și 30.)

Unu altu barbatu renumitu dice:

dí în dí sporeau în invingeri alungându pre turcii din Ungari'a, eliberându cetátile și satele de silnici'a lorū bá și cei reu cobitori din patrie vedíendu pre aperiatoriulu lorū alungatu cu rusine s'au intorsu și au fugitu. Asemene și în anul urmatoriu 1685 migrându mai bine de o mie de turci în Croati'a au cuprinsu locurile cele mai de capetenia. Intru tóte, anii acesti'a și cei urmatori au fostu nenorocosi pentru turci, căci în tóta lovirea iuvingendu-se cu rusine predau cetátile lui Leopoldu, precum au fostu constrinsi a predá cesarului Bud'a, Segedinulu, Cincibiserici, Sicleulu, Simontornea, Caposivarulu, Dard'a și celelalte locuri până la Drava și au curatitu tóta Ungari'a de putórea turcesca. Pentru aceea a pusu Sultanulu Mehmet altu viziru óstei sele și l'a tramisū cu multi varvari la Osecu în Slavoni'a în an. 1687. Iéra beliducii crestinesci Carolu ducele Lotaringiei, Ludovicu alu Badenului și Emanuilu electórele Bavariei prefacenduse a fugi au momitu pre turcu în lat'a campia a Mohaciului și cu mâna tare a ucisu 8000 de vrajmasi, ér' 2000 au prinsu. Și cu acést'a preamarita invingere au isbanditu mórtea regelui Ludovicu. După acést'a au cuprinsu crestini Oseculu, Valpora, Vucovarulu, Sothinulu, și celelalte locuri asemene și în Sirmiu, Slancamenulu, Carlovitiulu, Vardinulu, Erdutulu și álte locuri le au smulsu din mânele turciloru. Curundu după acést'a au cuprinsu Pojega, Bropulu și Gradisc'a și astfelu au supusu întregá Slavoni'a stapanirei Cesarului.

(Va urmá.)

„Scóla da poporului instructiunea si lumina; instructiunea si educatiunea nationala; ieta stindardulu impregiurulu caruia convocamu ca sa se intrunésca toti románii cei 'si iubescu cu sinceritate si din inima tiér'a si dorescu sa o védia ajunsă la unu limanu mai ferice.“ (Carolu Rosseti idem. nro 6 pag. 6.)

Sa audimu inse si mai departe pre altu barbatu renumitu, in asta privintia! ieta ce dice: —

„Libertate, constitutiune, buna administratiune, justitia, armare generala, comerciu si industria nationala, romanismu, natiunalitate, Romani'a mare si tare: cata vorbele frumoasa ce in tote dilele, in tote foile publice din tote gurile si pre tote tonurile audimu mereu sunandu la urechile nostre. Dara pentru o buna si temeinica crescere a junimei, pucine, forte pucine voci se radica si acestea se pierdu pana acum in desiertu.

Aru cautá (ba trebuie) inse odata sa ne convingemu ca: fára o buna si solida crescere, nici libertate, nici constitutiune, nici comerciu si industria nationala, nici Romani'a tare si mare in veci nu vomu putea fundá pre base adeverate si trainice. Asiá este! fára o buna sistema de crescere nationala nu este mántuire pentru romanismu; si cine mai cugeta astadi altmintrinea este: séu amagitu séu amagitoriu!“ etc. etc. etc. (a se vedea fóia pentru invetiatur'a popor. rom. nru 2 pag. 130) I. C. Massimu.

Eu asiu mai avé multe, inca forte multe de a vorbi in asta privintia, inse acum nu mai pot! citatulu din urma mi-au taiatu firulu, mi-au astupatu gur'a fiindu ca ceea ce asiu descoperi cu prin descrieri lungi, acestu citatu cuprinde in termini scurti si forte precisi convingerea mea intréga si deplina. Asiá dara ieta din aceste citate se póte vedé si cunósce forte bine, care este misiunea invetiatoriloru si la ce scopu tientesce; si pre langa tote acestea destulu de chiaru se póte vedé, cádu de pucinu se intereséza protectorii nostri de noi, de chiamarea nostra si de scopulu nostru. Mam'a nostra dulce, „Asociatiunea Traniei pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“ aru fi trebuitu si aru trebui inainte de tote noue invetiatoriloru sa ne dee totu sucursulu posibilu spre a ne radica din pulvere si a ne scóte din intunereculu, in care jacemu coplestiti. Trebuie si trebuie sa ne dee mána de ajutoriu spre a ne consolidá si incuragiá in afacerile nostre.

Asiá este! inse cum sa ne ajutoreze? In care directiune? Ieta cum! — Mam'a nostra „asociatiune“ sa deschida si publice premii pentru anumite opuri scolastice, a caror'a necesitate e mai ardienda; sa puna premii chiaru si pentru elaborarea unor teme pedagogice; pentru a caroru cenzurare sa se aléga unu comitetu din barbati ne specialitate, care sa aiba in sarcidarea a propune compunerea opuriloru intre marginile cuvenite; a alege teme feliurite mai mari si mai mici, mai grele si mai usiore din pedagogia dupa impregiurári si apoi cele mai bune ale premiá, si ale dá invetiatoriloru sa le puna in pracsă. In modulu acest'a crediu eu, ca mam'a „asociatiune“ aru implini cele doue puncte principali de prim'a necesitate si anume: a) ca uda arborele la radecin'a lui si cultiva pamentulu din pregiurulu lui; si b) s'aru nasce o astfelu de emulatiune intre toti invetiatorii poporului, in cádu in scurtu tempu amu vedé lucruri si fapte implinite de care noi astadi — póte — nici idea nu avemu. Fia-mi permis, a face dulcéi nostre mame „asociatiune“ o observatiune, adeca: sa nu mai cerce a cultivá, mai intaiu ramurile bá nici chiaru trunchiulu arborelui, — nostru nationalu, — ci inainte de tote sa cultiveze arbo-

rele la radacin'a lui, si pamentulu din pregiurulu lui, cáci bunatatea séu reutatea, viati'a séu perirea arborelui depinde dela radecinile lui. Radecinile arborelui inse suntu scótele poporale cu invetiatorii loru. Altu servitiu mai bunu si mai mare nu póte aduce nimenea patriei de cádu prin instructiune si educatiune; acum cá de incheiere fia-mi permis a intrebá cu marele Cicerone:

„Quod munus reipublicae adferre majus meliusque possumus, quam si docemus atque erudimus juventutem?“

„Sapienti sat!“

Theodoru Popu
invet. primariu.

Romania.

Portile cameriloru nostre legiutóre s'au deschisu; s'a deschisu intrarea in locurile, de cari depinde sórtea tierii, unde se decide in bine si in reu, unde se tratéza despre fericirea séu nenorocirea aceloră, cari le au datu nascere.

Creându parlamentulu, locuitorii tierii erau de opiniune, ca de atunci inainte nu voru mai avé nevoe sa se ocupe de destinele loru, cáci acést'a grija au confiat'o delegatiloru loru, cari forméza in totalitatea loru notiunea de parlamentu.

Acést'a colectivitate de ómeni, are prin urmare o datoria santa de implinitu, aceea de a aretá prin faptele loru, ca poporulu nu s'a incelatú dându'si arm'a din mána si incredintându'o trimisiloru sei.

Datoria grava pentru unu omu consciintiosu, arma redutabila cu doue taisiuri. Vai de acela, care nu scie sa 'si implinésca datori'a séu nu scie sa manueze arm'a.

Inainte, in timpurile vechi, cându reprezentantii natiunloru se aduná intr'nuu locu liberu, cându parlamentulu loru avea dreptu acoperisiu bolta cerulu si in locu de parchete érba verde, cându domnulu loru siedea pe tronul sub unu arbore, incongiuratu de consilierii sei, pucinu se vorbea si multu se facea.

Cestiunile cele mai de capetenia se resolveau intr'unu tempu relativu forte scurtu, de óre-ce fie-care se gândea maturu inainte de a vorbi, si n'avea aceea ambitiune moderna déra falsa sa stralucésca cu talentulu seu oratoricu in prejudiciulu esintiei lucruriloru care erau sa se discute.

Fie-care n'avea alta ambitiune de cádu aceea de a dice ce este dreptu si pentru binele comunu, cáci altminterea era espusu sa fie persiflatu de multimea adunata a poporului care ascultá.

Cu transformarea localului, s'a transformatu si modulu. Astadi trimisii natiunii siedu in palate maretie impodobite cu totu luculu, in locu de bolta cerulu unu tavanu zugravitu cu arta, in locu de érba verde covóre si parchete, in locu de pucine cuvinte seriose si pline de intielesu, discursuri lungi de oratoria stralucitória, pline de efectu, déra adesea ori cu fondulu golu.

Inaninte se hotarea a se declará resbelu séu pace cu doue cuvinte: acumă lucruri neinsemnate in sine, provóca interpelatiuni insipide si ostentórie audiului, desbateri infructuóse, atacuri personale care 'si-au loculu ori-si-unde voiti afara numai intr'unu parlamentu, si cânda la sfársitu te puni sa faci bilantiulu, gasesci ca multu s'a vorbitu si pucinu s'a facutu.

Déra de! ce sa facemu? asiá ne-amu facutu si nu ne mai putemu schimbá. Amu adoptatu devisa vicléna, ca tocmai acolo unde lipsescu idee si notiuni, cuvinte splendide suntu la loculu loru, cáci ast-feliu multimea nu póte cunósce lips'a, si crede ca déca vorbimu atáta apoi negresitu ca trebuie sa avemu si dreptu, si striga

bravo! aplauda pe oratorulu si 'i da epitetele cele mai frumoase. Intieptutulu insa se máhnesce, si se duce acasa plinu de ingrigire.

Parlamentulu nostru s'a deschisu si ast-timpu cu unu Mesagiu Domnescu, si a pusu in fine capetu combinatiuniloru celor mai fantastice ce ne faceamu si citému in dilele din urma. Stámu acuma inaintea realitáti

Ni se anuntia multe lucruri ce suntu de facutu in sesiunea acést'a, si unele cari s'au savársitu pána acuma. Mesagiulu se multimesce cu o enumerare simpla de diferite puncte, nu promite pré multu déra nici pré pucinu.

Florile oratorice lipsescu cu totulu in acést'a espunere a guvernului, ba, in unele locuri chiaru ni s'a parutu laconicu.

Amu fi doritu cá sa se fi disu ceva mai multu despre relatiunile nóstre cu puterile stráine, sa ni sa fi vorbitu mai pe largu asupr'a acestui punctu vitalu alu esintiei nostre, fie numai spre a curmá sgomotele cele mai incredibile atátu in intru cádu si in strainatate.

Sperámu insa cá guvernulu va avé destule ocaziuni de a se exprima, asupr'a acestoru relatiuni, si case va grabi fára a fi provocatu, a face din punctulu de vedere ca tacerea lui va dá érasí unu alimentu nou la felu-de-felu de combinatiuni.

Este bine cá mesagiulu sa se examineze cu acea linisce si řcu acelu sänge rece, cu care elu a fostu conceputu si oferitu. Déca 'lu vomu judecá cu pasiune, nu vomu mai fi in stare sa ne dámu socotéla de spiritulu care a predominatu la elaborarea lui, si ast-feliu nu o sa'lu mai putemu intielege.

Dupa noi, guvernulu a voitu sa ne spuna prin form'a discursului, ca nu 'si face ilusiuni, ca lucréza cu luare aminte si precautiune pentru inaintarea tierii, si ca prin urmare nu vrea sa ne faca ilusiuni nici noua, si ca si noi amu trebui sa urmámu calea pe care a apucat'o elu.

Sa ne intielegemu bine, noi facemu abstractiune de punctele enumerate, pe care nu le vomu examiná acum, si espunemu 'numai impresiunea ce a facutu asupr'a nostra forma si conceptiunea discursului de deschidere.

Noi amu crede ca chiaru déca ne-amu incelé in impresiunea nostra, totusi ar' fi bine sa presupunemu ca asiá este séu aru trebui sa fie, cáci numai mergendu si inaintându ast-feliu vomu ajunge la scopulu doritu.

Romaniei si poporului ei, le trebuie o inaintare graduata si fára pripire. Natur'a nu sufere o departare din acést'a regula pe care ea o observa in tote curcurile ei, ea nu sufere sarituri estraordinarie, de óre-ce esintia si frumusetia ei consta togmai in acést'a regularitate si inaintare graduata.

Unu statu, unu poporu care nu se conformédia acestei reguli 'si perde echilibrulu si merge dreptu spre peire.

Poporulu nostru este teneru si plinu de inteligintia, sa'lu invetiámu déra, sa'lu educámu, sa desvoltámu calitátiile lui cele frumoase care astfelu se perdu si remanu fára valóre, ba potu deveni vatametórie chiaru, déca se conduce pe cale gresita. A cui inima nu se umple de bucurie, cine nu tresare de placere si de mándrie cându se gândesce ce ar' puté deveni Romania, déca poporulu ar' fi luminatu? Cine n'ar vré sa 'si sacrifice viétia pentru acestu tielu frumosu! Ei bine, éta ce ar' trebui, sa se gândesca camerile nostre, deputatii nostri, diaristic'a nostra.

Statulu nostru este teneru si plinu de vigóre si bogatie, sa'l ducemu déra cu incetulu inainte, sa chemámu la

lumina dilei atátu vigórea cádu si bogatia lui, prin mesuri intiepte si conforme cu starea in care ne gásimu. Éta ce ar' trebui sa faca guvernulu, si in care lucrare ar' trebui sa fie ajutat de reprezentantii natiunii.

Lasa-se la o parte tote animositátiile personale si de partite, departéza-se acestu spiritu perniciosu, care impedeza desvoltarea proportionata a Statului nostru.

Suntemu siguri ca nici unulu de la guvernulu séu de ai guvernului, si nici unulu contra guvernului nu vré reulu tierii, ca toti voru binele ei, fericirea generale — ei bine, unésca-se printr'unu aventu puternicu si unanimu si facá din acést'a tíera ceea ce posedá.

Faca pace toti delegatii natiunii, si unésca-se toti la oper'a cea frumoasa.

Nici unu momentu nu este mai favorabilu de cádu acesta, nici o sesiune mai buna de cádu acést'a, care este cea din urma a camerei (de deputatii si cea d'intáia a senatului reinnoitu.

Gándesca-se fie-care ca interesulu seu individualu si opiniunea sea individuala, este unu atomu, unu nimicu in comparatiune cu interesulu si opiniunea totalitáti, si, inca o data, unti-ve, lasati intrigile si certele la o parte, si istori'a ve va pastrá o memoria stralucita. „C. de Buc.“

Concursu.

Dupa parintésca incuviintiare a Veneratului consistoriu archidiececanu din 1. Noembre nro 2629. B. consis. 1023/1874. pentru vacant'a parochia de clasa a III. Comun'a Glamboc'a se escrie prin acést'a concursu pana in 20. Decembrie. a. c.

Emolumintele suntu:

a) langa cas'a parochiala productulu dela 8 Iugere de pamentu aratoriu si de fenatiu de portiune canonica.

b) dela 84 familii cáte una di de lucru si stola specificata in Sinodulu parochiale dupa conclusele Sinodului protopresviterale, care impreuna computeate dau un'a sum'a de 403 fl. 70 cr. v. a.

Doritorii de a ocupa acést'a statiune au de asi aterne petitiunile loru instruite in sensulu statutului organicu § 13. la subscrisulu pana la terminulu de mai susu.

Nocrichiu, in 20. Noemvrie 1874.

In contielegere cu comitetulu parochiale,

G. Maieru,
adm. protopopescu.

„ALBIN'A“

Institutu de creditu si de economii in Sabiiu.

primisce depuneri de capitale spre fructificare:

a) pre langa anuciarea radicarei in sensulu statutelor, cu 6% interese;

b) sub conditiune, de a se anuciá institutulu radicarea depunerei la trei luni inainte, cu 6 1/2 %;

c) sub conditiune, de a se anuciá institutulu radicarea depunerei la siése luni inainte, cu 7% interese.

Cu privire la conditiunile b) si c) depunentulu are a se dechiará in diu'a depunerei; cáci altcum inlocarea se va privi cá urmata sub conditiunea a).

Interesele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerei si incéta cu diu'a premergatória dilei, in care se radica depunerea, cu acelu adaosu inse, ca numai dela acele capitale se dau interese, cari stau depuse la institutu celu putienu 15 dile.

Depunerile tramise prin posta se resolyu totu déun'a in diu'a primirei prin spedarea libelului la adres'a depunentului.

Sabiiu, 25 Noembre 1874.

Directiunea institutului.